הלכה · משנה תורה · מפרשים · לחם משנה · ספר נזיקין

לחם משנה על משנה תורה, הלכות גזילה ואבידה

רבי אברהם די בוטון

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם משנה על משנה תורה, הלכות גזילה ואבידה

רבי אברהם די בוטון

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-גזילה-ואבידה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ו 7
הלכה ז 9
הלכה ט 9
הלכה י 9
הלכה יג 9
פרק ב 9
הלכה א 9
הלכה ב 12
הלכה ד 13
הלכה ז 14
הלכה ח 15
הלכה יב 15
הלכה יד 15
פרק ג 16
הלכה ד 16
הלכה ט 18
הלכה י 18
הלכה טו 19
הלכה טז 19
פרק ד 20
הלכה א 20
הלכה ג 20
הלכה ד 21
הלכה ה 21
הלכה ז 21
הלכה י 21
הלכה יא 22
הלכה יב 22
הלכה יד 22
הלכה יז 23
פרק ה 23
הלכה ב 23
הלכה ט 23
הלכה יא 24
הלכה יב 24
הלכה טו 25
פרק יא 25
הלכה ד 25
הלכה ט 25
הלכה יג 26
הלכה טו 26
פרק יב 27
הלכה א 27
הלכה ה 27
הלכה ז 27
הלכה י 27
פרק יג 28
הלכה א 28
הלכה ג 28
הלכה ח 29
הלכה יא 29
הלכה יב 29
הלכה טו 30
פרק יד 30
הלכה ו 30
הלכה ח 30
הלכה י 31
הלכה יב 31
הלכה יג 31

פרק טו 31
הלכה ד 31
הלכה ה 32
הלכה ו 32
הלכה ח 32
הלכה יד 33
הלכה טו 33

פרק א

הלכה ב

ואסור לגזול כל שהוא דין תורה וכו'. נראה דרבינו הוציא זה ממה שאמרו בפ' ד' מיתות (דף נ"ז) לגבי ברייתא דעל גזל גנב וגזל וכן יפת תואר וכן כיוצא בו עכו"ם וכו' כיוצא בו בגזל מאי היא א"ר אחא בר יעקב לא נצרכה אלא לפועל בכרם וכו' והקשו שם אי בשעת וכו' ותירצו אמר רב פפא לא נצרכה אלא לפחות משוה פרוטה והקשו אי הכי עכו"ם בישראל אסור הא בר מחילה הוא ותירצו נהי דבתר הכי מחיל ליה צערא בשעתיה מי לית ליה ופירש"י צערא בשעתיה מי לית ליה הילכך גזל הוא אלא שאין ב"ד ישראל נזקקין להשיבו דבתר הכי מחיל ליה ובישראל נמי אסור ומיעבר לא עבר דכתיב לא תגזול והשיב את הגזלה אמידי דהשבון קרי גזל ואידך לא וכו' ע"כ. משמע דאסור ישראל בישראל מדנקט בברייתא היתרא דוקא בישראל בעכו"ם אבל מיעבר לא עבר וכדפרשינן. וקשה דא"כ מה הקשו (בדף נ"ט) גבי מ"ש מי איכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור והרי פחות מש"פ ותירצו התם משום דלאו בני מחילה נינהו ע"כ. השתא מה הקשו הא בישראל נמי איכא איסורא בפחות מש"פ כדמשמע בתירוצא דרב פפא וכדפסק רבינו ז"ל ואי משום דאיכא מיתה בעכו"ם ובישראל ליכא אלא איסורא בלחוד בש"פ נמי חמור עכו"ם מישראל דבישראל ליכא אלא לאו ובעכו"ם איכא מיתה ולא אמרינן אלא דוקא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור אבל כיון דאסור לישראל אין חשש בזה ואי כפשטא דשמעתא הך קושיא איכא לתרוצה דהך סוגיא אתיא דלא כר"פ דהא דחו שם דברי ר"פ ותירצו לכובש שכר שכיר וס"ל דבישראל פחות מש"פ אפילו איסורא ליכא אבל לדברי רבינו ז"ל ליכא לתרוצי הכי דא"א לומר כן דהא איהו פסק כר"פ משמע דהאי דינא דר"פ אתיא לפי המסקנא. וי"ל בדוחק דמ"מ פריך כיון דיש חילוק בין פרוטה לפחות מש"פ בישראל ובעכו"ם לא א"כ הרי חמיר עכו"ם מישראל:

הלכה ג

איזהו גזל וכו'. תמיהת ה"ה על רבינו נראה גדולה. והיה נ"ל לתרץ דרבינו פסק כרב ששת דאמר נתתיו לך עושק יש לך בידי ואיני נותן לך הוי גזל וס"ל לרב ששת דעושק וגזל לאו חדא מלתא דגזל הוא בחוזק יד ומשום דלא תגזול נאמר גבי שכיר וא"א לפרשו בחוזק יד כמו ויגזול את החנית וגו' כדכתב ה"ה ז"ל פירשו רב ששת דומה לגזל דעלמא בחוזק כיון שאחר שבא לידו אמר איני נותן לך וס"ל לרב ששת דגזל מהך קרא נפקא לן ולא כמו שאמר רבא בפ' איזהו נשך דאתיא מבינייהו דריבית ואונאה דאין מזהירין

מן הדין ואע"ג דכבר תירצו שם התוס' דשאני לאו דגזל דהוי נתק לעשה לא ס"ל לרב ששת להך תירוצא ומאי דאתמר בפ' איזהו נשך הוא אליבא דרבא כדאמר שם אמר רבא למה לי וכו' והוא אזיל לטעמיה דסובר דגזל ועושק חדא מלתא אבל רב ששת לית ליה הכי כדכתיבנא. אבל א"א לפרש כן בדברי רבינו ז"ל דהא איהו קאמר איזהו עושק זה שבא ממון חבירו וכו' וכיון שתבעוהו כבש הממון בחזקה משמע דאמר איני נותן לך דכן משמע לשון חזקה ומ"מ כתב שהוא עושק ולרב ששת אינו כן אלא גזל ועוד דא"כ איך פסק בפי"א מהל' שכירות דכובש שכר שכיר עובר משום בל תגזול כיון דאוקמוה קרא לגזל ממש. לכך נראה ודאי דרבינו ז"ל פסק כרבא אבל ס"ל דלא קאמר רבא הכי דגזל ועושק חדא מלתא אלא גבי שכיר דוקא משום דתמיהא ליה קושית התוס' ז"ל שהקשו שם דאי בכ"מ הוי גזל ועושק חדא מלתא א"כ למה נאמר גבי פקדון או גזל או עשק לכך הוכרח לומר דלרבא נמי גזל ועושק תרי מילי הוו אלא גבי שכיר דא"א לפרשו בשני פנים כדכתב ה"ה ז"ל סובר רבא דהוי חדא מלתא. ומ"מ הוכרחו לומר דנפקא ליה מהכא אזהרה דגזל משום קושיית התוס' שהקשו בר"פ איזהו נשך דהיכי נפקא למ"ד גזל עכו"ם מותר מהך קרא דקאמר רעך הא קרא לא איירי אלא בכובש שכר שכיר ותירצו דמדאפקיה רחמנא בלשון גזל משמע דאתא לומר דגזל העכו"ם מותר ובזה נאמר כן לדעת רבינו ז"ל נהי דאי לאו קרא דלא תגזול הוה נפקא לן גזל מרבית ואונאה אבל בתר דאתא קרא לשכר שכיר ואפקיה רחמנא בלשון גזל דאגב אורחיה הוי אזהרה לכל גזל דעלמא דאם לא תאמר כן היכי נפקא ליה גזל עכו"ם מותר למ"ד כדהקשו התוס' ז"ל אלא ודאי כדאמרי'. ובזה נתבארו לי דברי רבינו ונסתלקה קושית ה"ה ז"ל והסוגיא דמרובה מסכמת לזה דאמרה היכי דמי גזלן כגון ויגזול את החנית וכו' ומאי דשאלה הגמרא כאן איזהו גזל ואונאה עשק הוא משום דלא נוכל לומר כאן גבי שכר שכיר כמו גזל דעלמא כדכתב ה"ה ז"ל:

שנאמר ויגזול את החנית מיד המצרי כו'. בפ' מרובה אמרו ואלא גזלן היכי דמי א"ר אבהו כגון בניהו בן יהוידע כו' שנאמר ויגזול את החנית כו' ור"י אמר כגון בעלי שכם וכו' ור' אבהו מ"ט לא אמר מהאי אמר לך כיון דמיטמרי איטמורי לאו גזלני נינהו ור"י הא דקא מטמרי דלא נחזינהו אינשי וכו' ומדרבינו הביא קרא דר' אבהו משמע דלית ליה דר"י דכיון דמיטמרי לאו גזלני נינהו. וקשה דהרי בריש הל' גנבה כתב ה"ה שפסק רבינו כר"י גבי מ"ש לפיכך ליסטים מזויין וכו' כתב שם ע"כ יש לי לומר דתרתי גווני ליסטים מזויין וכו' וזה מבואר בפ' מרובה דאמרינן התם ור"י הא דאטמורי וכו'. וא"כ קשה למה לא הביא פסוק של ר"י. ונראה לומר דרבינו ז"ל סובר דרבי אבהו ור"י לא

פליגי דהיכא דמיטמרי כי היכא דלא נערקו דהוו גזלן אלא שר' אבהו סובר דבעלי שכם היו מטמינים עצמם מפני שלא היה בהם כח לעמוד בפניהם אלא היו במארב אבל אם היה להם כח לעמוד ולא היו מטמינים עצמן אלא מפני שלא יברחו מודה ר' אבהו וא"כ שפיר קאמר התם ה"ה בהא מודה ר' אבהו לר"י וכיון דר"י לא קשה ליה מידי בקרא דר' אבהו אלא רצה להודיענו דבעלי שכם אע"ג דהוו מטמינים נקראים גזלנים הביא רבינו קרא דרבי אבהו דהוי מחוור יותר, ולענין דינא ליכא פלוגתא ביניהו כלל:

הלכה ו

גזל שתים שוות פרוטה וכו' גזלה אין כאן מצות השבה אין כאן. הטור בח"מ סימן ש"ס הביא נוסחא אחרינא בדברי רבינו גזלה יש כאן השבה אין כאן והרב"י תמה על שניהם ודחה נוסחת הטור ויישב נוסחאתנו וקודם שאפרש דבריו אפרש דברי הגמרא. אמרו שם הדר פשטה גזלה אין כאן השבה אין כאן והקשו שם אי גזלה אין כאן השבה יש כאן אמרי ה"ק אע"פ שגזלה אין כאן מצות השבה אין כאן ע"כ. ודברים אלו של גזלה אין כאן השבה אין כאן אפשר לפרשו בד' פנים. הא' דבין מ"ש גזלה אין כאן בין מ"ש השבה אין כאן איירי על מה שהוא בידו. הב' דאיירי על מה שכבר נתן. הג' דגזלה אין כאן איירי על מה שהוא בידו והשבה אין כאן איירי על מה שכבר נתן. הד' בהפך דגזלה אין כאן איירי על מה שכבר נתן והשבה אין כאן איירי על מה שהוא בידו. הפירוש הא' דה"ק אין כאן גזלה בהך פחות משוה פרוטה שנשאר בידו ולפיכך אין כאן השבה שאין חייב להשיבו. הב' דה"ק הך פחות משוה פרוטה שהשיב לא השיב הגזלה ולפיכך לא קיים מצות השבה. הג' גזלה אין כאן במה שהוא בידו ומ"מ עדיין לא קיים מצות השבה במה שנתן. הד' גזלה אין כאן במה שכבר נתן לא החזיר עדיין הגזלה ומ"מ מה שבידו אינו חייב להשיבו ומצות השבה אין כאן. ויש לתמוה לכאורה בגמ' למה לא פירש הפשיטות באחד מהב' פנים הראשונים ולא יצטרך לומר אע"פ שגזלה כו' דלפירושים הראשונים הוי נתינת טעם. וי"ל דלפי' הראשונים הדברים הם כפולים דדי שיאמר גזלה אין כאן על מה שהוא בידו וממילא ידענא דאינו חייב להשיבו וכן לפירוש השני די שיאמר גזלה אין כאן במה שהחזיר וממילא ידענא דלא קיים מצות השבה ולפיכך לא בא הגמרא באחד מב' פנים הנזכרים. וא"ת מה החילוק שבין מקשה למתרץ תרווייהו סברי כפירוש הג' אלא שהיה קשה לו משום שהיה סבור דהוו נתינת טעם ודי שיאמר לו המתרץ ה"ק אע"פ שגזלה אין כאן השבה אין כאן ולמה הוצרך לחדש לו מצות השבה ואם היה יודע המקשה דאע"פ קאמר אלא שהיה קשה דהם דברים הפוכים ותירץ לו המתרץ דגזלה אין כאן וכו' כדי שיוציאוהו בדיינים כדין כל ממון וכדכתב הרא"ש בשם הרמ"ה ז"ל,

אבל מ"מ הוא מעצמו חייב להחזירו או כפירוש האחר שפירש הטור ז"ל והר"ש בשם הרמ"ה אם כן לא היה למתרץ להזכיר בתירוצא אע"פ אלא די שיאמר ה"ק מצות השבה אין כאן. לכך נ"ל דלעולם תרווייהו סברי כפירוש הג' והמקשה היה טועה בתרתי, חדא דהוא סבור דהוי נתינת טעם ועוד היה קשה לו דהם דברים הפוכים והמתרץ גלה לו ולכך אמר אע"פ שגזלה וכן מצות השבה וכו'. זה נ"ל לומר בדברי הגמרא אבל מ"מ קשה לי על דברי רבינו למה לא הזכיר מלת אע"פ כמ"ש בגמרא כדהקשה הרב"י. לכך נראה לי לומר לדעת רבינו דהמקשה לא היה טועה אלא בחדא וחדא דהוו דברים הפוכים ותירץ לו המתרץ מצות השבה כו' ומה שאמר לו בתירוצו אע"פ וכו' אגב גררא א"ל שפירש לו כל הכוונה ולהכי רבינו לא הזכיר מלת אע"פ כיון שאפילו לדברי המקשה היה מבין בלשון גזלה אין כאן שר"ל אע"פ וכו'. זה נ"ל לדעת רבינו ז"ל וכ"נ שהוא פי' ה"ה ז"ל בדבריו ונסתלקה מעליו קושיית ב"י ז"ל שתמה שם בסימן ש"ס וכן הוא פירוש הטור והרמ"ה והרא"ש ז"ל ולא ידעתי למה לא תמה עליו כדתמה על ה"ה. אבל לפי האמת נסתלק תמיהתו שהוא הקשה על רבינו למה לא הזכיר מלת אע"פ ופירש דסובר רבינו דהמקשה היה סובר כפירוש הג' דכתיבנא והמתרץ תירץ לו כפירוש הרביעי וקשה לפירוש זה, חדא דאם המקשה היה סבור כפירוש הג' והיה ק' לו דהם דברים הפוכים דכיון דמה שבידו אינו גזלה א"כ הרי קיים מצות השבה א"כ הקושיא ג"כ תפול בפירוש הד' דאם מה שהחזיר לא החזיר הגזלה איך קיים מצות השבה עדיין לא קיים ובודאי שחייב להשיב, ועוד כיון שהוצרך לומר דרבינו לא חש לכתוב תיבת אע"פ למה לא יאמר דפירוש דברי רבינו הם כדברי הרמ"ה והרא"ש דפירשו כדכתיבנא ולא חש לכתוב תיבת אע"פ. ולזה י"ל דקשה שכיון שהגמרא הזכירו ה"ל לרבינו ג"כ להזכירו ועוד דע"כ מ"ש שם בבעיא האחרת אע"פ ששער אין כאן מצות גילוח אין כאן פירוש עדיין לא קיים מצות גילוח וכ"כ רבינו בהל' נזירות פ"ח או שגלח אחת ונשרה אחת ה"ז קיים מצות גילוח נשרה אחת וגלח אחת אין כאן מצות גילוח משמע מלשון זה דהוא פי' מצות גילוח אין כאן שר"ל לא קיים ועוד דמוכרח הוא כן דאי לא כן מאי אע"פ הוא אדרבא כיון דשער אין כאן לא ימתין עד שיגדל השער ויגלח שהרי הלך השער וא"כ מאי אע"פ אלא ודאי פירושו הכי הוא וכיון שכן פירושו דמצות השבה אין כאן הני נמי כיון דאתמר בחד לישנא פירוש זה כזה ובהכי ניחא לי לפרש שפירש המקשה והמתרץ מפרשים דברי רבא כפירוש הג' לכך פירש הך מימרא האידך ודברי הרב ב"י קשים אצלי:

הלכה ז

הגוזל את חבירו בישוב וכו'. קשה לי דלמה לא הזכיר רבינו ז"ל לא כאן ולא בהל' שאלה ופקדון ולא בהל' מלוה מה שאמרו במשנה על מנת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר ופירשו בגמרא דאע"ג דא"ל האי פקדון גבך דאנא למדבר נפיקנא וכו':

הלכה ט

כל החומד וכו'. מה שקשה בלשון ה"ה כתבתי בהל' מכירה פ"י ה"א:

הלכה י

כל המתאוה כו'. אע"ג דבאשתו לא כתיב לאו דלא תתאוה אלא לא תחמוד וכו' הא כתיב וכל אשר לרעך והכל בכלל. ובס"ה כתב ולא יתכן לומר כן כי כן כתוב בדברות לא תחמוד אשת רעך ולא תתאוה וכו' ולפי דבריו החמיר בבית יותר מבאשת איש. נראה מדבריו שלא היה לו בספרי רבינו ז"ל כל המתאוה ביתו ואשתו וכו' דא"כ היה לו להקשות דאיך עובר באשתו בלא תתאוה. אבל אני תירצתי הכל לדעתו דהוי בכלל כל אשר לרעך:

הלכה יג

ואף עפ"כ אם לא היתה וכו'. לתירוץ ה"ה ז"ל שתירץ דאין בזה רוח חכמים נוחה הימנו אבל אם רוצה לכוף את הגזלן נזקקין לו קשה תרתי. חדא דמה הקשו בגמרא מהני ברייתות דחייבין להחזיר לברייתא דאין רוח חכמים נוחה הימנו הא אע"ג דאין רוח חכמים נוחה הימנו מ"מ אם רצה בדין שיחזרו לו מחזירין ועוד אמאי לא הקשה ממתניתין דמשלם כשעת הגזלה בשלמא לשני תירוצים אחרים כבר תירצו התוס' ז"ל הקושיות ע"ש אבל לה"ה קשה. ושמא י"ל דמחזירין וחייבין להחזיר משמע מאליהן ולא שאם רוצה לכוף את הגזלן הרשות בידו אבל מתניתין דמשלם כשעת הגזלה אפשר לתרצה דזה רוצה לכוף את הגזלן ולהכי לא פריך מינה וזה דוחק:

פרק ב

הלכה א

אע"פ שנתייאשו הבעלים ממנה וכו'. כאן נראה דיאוש לא קני וקשה דאיהו ז"ל פסק בפרק כ"ד מהלכות כלים גזל משכב ודרס עליו בלא נגיעה טהור אבל אם נתייאשו הבעלים טמא גנב משכב וישב עליו טמא שחזקתו שנתייאשו הבעלים וכו' משמע דיאוש קני דאל"כ אפילו נתייאשו אינו טמא דהא דאוקימנא בפרק מרובה הא דמשכבו ולא הגזול בגזל משכב מחבריה הוי למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה למ"ד יאוש לא

קני הוי לאחר יאוש ולמ"ד קני הוי קודם יאוש. ואם נאמר שמ"ש רבינו גזל משכב הוא כדפירשו התוס' ז"ל שגזל עורות של בעה"ב זה אינו סובל לשונו שהרי כתב לפיכך גנב שגנב עור משמע דעד השתא בגזל משכב אייר. וי"ל דשאני התם דגלי קרא דדוקא קודם יאוש ולא לאחר יאוש משום דאמרו שם בברייתא הובאה בדברי התוס' יכול שאני מוציא אף הגנב ת"ל טמא ומה ראית לרבות את זה ולהוציא את זה אחר שריבה הכתוב ומיעט מרבה אני את אלו שנתייאשו וכו' וכי תימא לגמור מיניה בעלמא דיאוש לא קני י"ל דשאני התם דהוי גזרת הכתוב כדכתבו התוספת דמה שאין מטמא משכב של חבירו הוא דבר שאין לו טעם ולכך אין ללמוד ממנו. ומיהו קשה דבפרק הגוזל ומאכיל אמרו גבי נטלו מוכסין את חמורו תנא אם נטל מחזיר לבעלים הראשונים וכו' איכא דאמרי אם בא להחזיר יחזיר לבעלים הראשונים מאי טעמא סבר יאוש כדי קני מיהו אי אמר אי אפשי בממון שאינו שלי מחזיר לבעלים הראשונים ע"כ. משמע דאי אמרינן יאוש לא קני מחזיר לבעלים הראשונים ואע"ג דאיכא כאן שינוי רשות כבר כתבו התוס' בפ' מרובה (דף ס"ח) בד"ה אמר עולא דלא חשיב ליה שינוי רשות משום דע"כ נותנין לו א"כ מתניתין דקסברא דהוי שלו אית ליה דיאוש קני וכאיכא דאמרי ורבינו ז"ל לקמן בהל' גזלה פ"ה פסק כאיכא דאמרי שכתב שם שאם הוא ותיק ומחמיר על עצמו מחזיר לבעלים הראשונים משמע דאית ליה שם דיאוש קני הפך מה שפסק כאן. וי"ל דרבינו ז"ל מפרש דתנא אם נטל מחזיר לבעלים הראשונים לא פליגא אמתני' כדכתב שם רש"י ז"ל דדוחק הוא זה ועוד דמתני' אתיא כמ"ד יאוש קני דהוי דלא כהלכתא אלא סברי כמתני' וטעמא דקני דהוי יאוש ושינוי רשות ומשנתנו איירי מדינא דהוי שלו דיש כאן שינוי רשות ובברייתא דמחזיר איירי במדת חסידות משום דבאיסורא אתא לידיה ואיכא דאמרי סברי דאפילו מדת חסידות אינו אלא אם הוא מרצונו אמר אי אפשי בממון שאינו שלי כלומר דאפילו מדת חסידות לא הוי מרצונו הגמור ורבינו ז"ל פסק כלישנא קמא ולחומרא ולכך פסק דממדת חסידות מחזיר לבעלים הראשונים וכיון דיאוש כדי לא קני באיסורא אתא לידיה. ואם תאמר איך פסק בפ"ח מהל' קרבנות גנב והקדיש ואח"כ שחט בחוץ חייב ומאימתי העמידוה ברשותו כדי לחייבו עליה כרת משעה שהקדישה והוא ששחטה אחר יאוש אבל לפני יאוש אינה קדושה משמע דיאוש קני הא תירצו בגמ' בפ' מרובה דשאני הקדש דאיכא נמי שינוי השם משום דמעיקרא חולין והשתא הקדש. ועדיין קשה לי טובא דמהא דכתב שם העמידוה כדי לחייבו כרת משמע דפסק גמרא בפ' הניזקין גבי חטאת גזלה דבר תורה בין נודע בין לא נודע אינה מכפרת מאי טעמא יאוש כדי לא קני ומה טעם אמרו לא נודעה מכפרת שלא יהיו כהנים עצבים דלדידיה תירצו

הברייתא דשחט בחוץ חייב כרת גבי גנב והקדיש דהוו כרת שע"י דבריהם דאוקמוה רבנן כי היכי דליחייב עליה וכן משמע בפרק זה דפסק כי הך משום דאליבא דהך נמי שאל שם רבא כי אוקמוה רבנן ברשותו משעת גנבה או משעת הקדשה וכו' ואסיק משעת הקדשה כדי שלא יהא חוטא נשכר וכ"כ רבינו לקמן בפרק זה והוא דבר תימה דבהל' אסורי מזבח פ"ה פסק רבינו כרב יהודה דאמר דבר תורה בין נודע בין לא נודע מכפרת ומה טעם אמרו נודעה אינה מכפרת שלא יאמרו מזבח אוכל גזלות שכ"כ שם ומפני תקנת המזבח אמרו שחטאת הגזולה אם נודעה לרבים אינה מכפרת אע"פ שנתייאשו הבעלים כדי שלא יאמרו מזבח אוכל גזלות ע"כ וא"כ הם דברים הפוכים שלדברי זה אין לומר כרת שע"י דבריהם באת לו שהרי מן התורה הוא דיאוש קני דבר תורה. וי"ל דרבינו הוקשה לו בדברי רב יהודה קושיא חזקה והיא קושית התוס' דכיון דמן התורה מכפרת איך אמרו רבנן שאינה מכפרת ומבטלין דבר תורה בקום עשה לכך מפרש רבינו דיאוש ושינוי השם קונה בהקדש הוי מדרבנן דמדאורייתא אפי' יאוש ושינוי השם לא קני אלא רבנן הוא דאמרי דקני וכיון דרבנן אמרו דקני הפקר ב"ד הפקר ומן התורה מכפרת וזהו שאמר רב יהודה דבר תורה מכפרת דכיון דרבנן אמרו דקני יאוש ושינוי השם בעלמא א"כ כאן גבי קרבן מכפרת דלא חיישינן למצוה הבאה בעבירה דדידיה הוי כיון דהפקר ב"ד הפקר ורבנן אמרי שאינה מכפרת מפני שלא יאמרו מזבח אוכל גזלות והשתא מה שאמרו אינה מכפרת אין כאן עקירת דבר מן התורה אדרבה העמידו הדבר על דין תורה דמה שהיה אומר דמן התורה מכפרת היא משום דמדרבנן קני ועולא סבר דאע"ג דבעלמא יאוש ושינוי השם קני מדרבנן הכא הוי מצוה הבאה בעבירה כדכתבו שם התוס' ואינה מכפרת ועל זה הקשו בגמרא דא"כ אמאי חייב כרת כיון דאינו כשר להקרבה מן התורה הא ראוי לפתח אהל מועד בעינן כדי לחייבו כרת ותירצו דהעמידוהו רבנן ברשותו לחייבו כרת נמצא. דהך העמדה דרבנן ברשותו איתא נמי לדעת רבי יהודה כדפרישית והך דינא דרבא דאמר משעת הקדשה אוקמוה ולא משעת גניבה איתא נמי לרב יהודה דהא לעולא נמי השבח הוי של גזלן אלא מאי דהוי של בעלים היכא דהקדישה משום דאין כאן תקנת השבים כיון דהוי הכל להקדש כדכתב הר"מ ז"ל בהשגה לקמן וא"כ הוא הדין והוא הטעם לרב יהודה דאע"ג דיאוש קני גבי קרבן מן התורה אינה אלא בתר דתקינו רבנן בעלמא דיאוש ושינוי השם קני משום תקנת השבים כדהוה ס"ד גבי הקדש לא תיקנו דבשלמא מעיקרא דיאוש ושינוי השם קני מן התורה לרב יהודה היה קשה טובא דאמאי גבי הקדש אינו שלו אע"ג דליכא תקנת השבים מ"מ הוי שלו כיון דמן התורה קני אבל השתא דאמרי דדוקא מדרבנן קני לרב יהודה מפני תקנת השבים היכא

דאיכא יאוש ושינוי השם א"ש הך דינא נמי לרב יהודה דגבי הקדש דאין כאן תקנת השבים הוי דבעלים:

הלכה ב

נתייאשו הבעלים וכו'. כתב הר"א ז"ל ואמר לדבריו מקצת ראיה ממה שאמרו בפ' מרובה יאוש וכו' וכתב ה"ה ז"ל ואיני מבין ראיה זו דההיא וכו'. ונ"ל טעם נכון לדברי הר"א ז"ל דהוא רצה דכיון דהך טעמא דשבח קונה לא הוי אלא מפני תקנת השבים לא אמרינן ליה אלא לאחר יאוש אבל לא קודם דלא מסתייא הך טעמא דתקנת השבים אלא היכא דאיכא יאוש תדע לך דהא בפ' מרובה מספקא ליה לרבא אי הך דיאוש קני הוי מדרבנן משום תקנת השבים ואי הך טעמא דתקנת השבים מועיל היכא דליכא יאוש ל"ל יאוש אלא ודאי דהך טעמא אינו מועיל אלא לאחר יאוש ואע"ג דיש לחלק דלקנות גוף הדבר בעינן יאוש אבל לקנות השבח לא בעינן יאוש מ"מ לדידן דקי"ל דיאוש לא קני לענין גוף הדבר נלמוד לענין השבח דבעי יאוש כמו דהוה בעי לרבא לענין גוף הדבר כיון דהא והא טעמא מפני תקנת השבים ומפני שאין זו ראיה מוכרחת כתב הר"א ז"ל מקצת ראיה. עוד כתב הר"א ז"ל ועוד הכריחו וכו' ולעולם הא נמי לאחר יאוש. וכתב עליו ה"ה שהיא כשגגה היוצאת מלפני השליט ורצה להגיה ולעולם הא לפני יאוש לולא מה שראה בהל' גניבה. וקשה לי תרתי חדא דאע"פ שהיה מגיה לפני יאוש מ"מ קשה מ"ש קודם ומשנה מוקי לה לפני יאוש דהיכי קאמר דמשום הך קושיא מוקי לה הא בלאו הכי מוכרח לומר דהוא לפני יאוש דאל"כ קנה הכל דיש כאן יאוש ושינוי רשות כדכתב ה"ה ז"ל. וע"ק דמה הוקשה לו מהל' גניבה לבעל ההגהה שהיה מגיה נימא דודאי הר"א ז"ל סובר כדעת רבינו דיש לחלק בין קודם יאוש בין לאחר יאוש מסברא כדכתב שם ומסתברא, ועוד שכבר הביא מקצת ראיה אבל מ"ש כאן ולעולם הא נמי לפני יאוש הוא לומר דאי משום הא אין כאן ראיה די"ל דלעולם לפני יאוש ורבותא אשמעינן אבל מ"מ לענין הדין מסכים עמו. עוד כתב ה"ה ז"ל וכנ"ל מאותה של ס"פ המפקיד וכו' אפשר לתרץ זה לדעת רבינו ז"ל דשאני התם דבתורת פקדון אתא לידי והוי בהיתרא אפילו קודם יאוש הוי שבח שלו אבל הכא דבאיסורא אתא לידיה מתחלה החמירו ועדיין צ"ע:

וכשמחזיר לו הגזילה וכו'. בפרק הגוזל אמרו לר"ש דאמר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזלן כי מסלקינן ליה בדמים מסלקינן ליה או דילמא מבשרא שקיל ופשיטנא מהא דאמר ר"נ אמר שמואל ג' שמין להם השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הם בכור לפשוט וכו' ובפירוש הך פשיטותא יש כאן שני פירושים, האחד דכיון דאמר שמואל דבהני תלתא שמין ה"ה בגזלן דדמי להני והא דלא קאמר שמואל גזלן תני ושייר כדכתבו

שם התוס' ז"ל, א"נ יש לפרש איפכא מדשמואל חשיב ג' ולא חשיב הך משמע דדוקא הני אבל גזלן מבשרא שקיל והוא פירוש י"א הכתוב בהשגות. ובמאי דלא איבעיא לן לרב יהודה יש כאן נמי שני פירושים, האחד דלרב יהודה דהוי מפני תקנת השבים פשיטא דמגופא שקיל ופשיטא דלא דמי להני דשמואל וכן פירשו התוס', הב' בהפך זה דלרב יהודה דאמר מפני תקנת השבים פשיטא דדי דבדמים מסלקינן ליה והוא פירוש רבינו ז"ל. והשתא יש לתמוה תרתי, חדא למה הוצרך לו ה"ה שרבינו מפרש בפשיטותא כפירוש קמא דכתיבנא הפך פירוש י"א שכ"כ וכדברי רבינו ז"ל פירש"י והרב ז"ל משמע דהוא הפך פירוש י"א כיון שהוא סובר שרבינו ז"ל מפרש דמאי דלא אבעיא לן לרב יהודה כפירוש הב' דכתיבנא אפילו דפירש בפשיטותא כפירוש י"א אין חשש בזה דכיון דאיהו פוסק כרב יהודה ולדידיה די בדמים מה לו שלדברי ר"ש מסלקינן ליה מגופיה, עוד יש לתמוה על הר"א ז"ל שהשיגו מפשיטותא דמדקאמר שמואל הני ג' משמע דהני דוקא מאי מפרש דר' יהודה אי מפרש כפירוש רבינו ז"ל א"כ אין כאן השגה על רבינו ז"ל דאע"ג דיפרש כפשיטותא כן הוא פסק כר' יהודה ואי הוא סובר כר' יהודה דפירוש קמא דכתיבנא לא היה לו להשיג על רבינו ז"ל אלא לפרש מאי דלא איבעיא לן לר' יהודה דהוא משום דלדידיה מגופיה שקיל ולא מפשיטותא דאינו מעלה ולא מוריד לענין הדין. לכך נ"ל לומר דאי מפרשים דפשיטותא הוא דוקא הני תלתא ודאי דלרב יהודה הוי מגופיה דאל"כ תקשי דהא שמואל אתי דלא כר' יהודה דהוי הלכתא דלר' יהודה אמאי לא תני נמי גזלן אלא ודאי דלר' יהודה הוי מגופיה וזהו טעם י"א. אבל אם נפרש דפשיטותא הוי דמדמים שקיל משום דהוא הדין לגזלן אז נוכל לפרש דלר' יהודה הוי דמים דשפיר אתי ג"כ שמואל כוותיה וגם נוכל לפרש ג"כ דלר' יהודה הוי מגופיה ושפיר אתי ג"כ שמואל כוותיה דהא לא תני אלא הני ג' ורבינו ז"ל ע"כ מוכרחים לומר דמפרש דלר"י הוי דמים משום דאל"כ ה"ל למפסק מגופיה כיון דאיהו פסק לקמן כר' יהודה וכיון שכן ודאי דמפרש דפשיטותא הוי דשקיל דמים כי היכי דלא ליתי שמואל דלא כר' יהודה כדכתיבנא:

הלכה ד

וכן אם השביח הלוקח. שם בעי רבא השביח לוקח מהו והוי לפני יאוש ולדעת רבינו ז"ל קשה דכיון דלפני יאוש אין לו לגזלן כלום היכי קאמר מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו הא גזלן גופיה לא קני לכך כתב ה"ה וכו' ופירושה כשם שאם השביח גזלן כו':

הלכה ז

הואיל ולא נשתנית הגזילה ברשות בעליה היא. השיג עליו הר"א ז"ל אין שינוי יותר גדול מלידה ע"כ. וקשה טובא לדעת רבינו ז"ל דבגמרא מוכח כדברי הר"א ז"ל דבגמרא גבי הגוזל רחל וגזזה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי ר"מ איבעיא להו מאי טעמיה דר"מ משום דקסבר שינוי במקומו עומד או דילמא בעלמא שינוי קונה כו' משמע דחשיב ליה שינוי גמור מדמספקא ליה אי טעמא דר"מ הוא משום דקסבר שינוי במקומו עומד דאי לא לימא דטעמיה הוי משום דלא הוי שינוי ותקשי ממתניתין דקאמרה משלם דמי פרה העומדת לילד דמשמע דקנה הבהמה בשינוי ואינו משלם אלא דמיה של פרה שהיא עומדת לילד כדכתב הטור ז"ל ולדברי רבינו ז"ל היה לו להחזיר הפרה בעצמה ולא היה לו לשלם אלא דמי עובר במעי אמו כשהיה עומדת לילד ומדקאמר דמי פרה משמע דאפילו הפרה קנאה בשינוי והוא של גזלן ומשלם הדמים וסיפא נמי דקאמר משלם כשעת הגזלה ה"נ משמע דמעות משלם והפרה היא שלו. ואם נדחוק בכל זה ונאמר דדמי דקאמר דמי פרה היינו שיחזיר לו הפרה עצמה ודמי העובר משלם וגבי מ"ש בסיפא משלם כשעת הגזילה שיחזיר לו הפרה בעצמה ואם כחשה משלם הפחת שפחתה דחוק הוא לפרש כל זה בלשון המשנה ועוד שרבינו ז"ל סתם דבריו. ולהראב"ד ז"ל שסובר דלידה הוי שינוי קשה ג"כ דמאי הקשו בגמרא ממתני' דגזל פרה ונתעברה אצלו וילדה כו' למ"ד שבח שע"ג גזילה דהוי של גזלן מדנקט ילדה דמשמע הא לא ילדה הוי דנגזל נימא דנקט ילדה משום דהוי שינוי דלידה וקנה הבהמה בעצמה ואפילו הפרה הוא שלו אלא שישלם הדמים אבל לא יאמר לו בעל הפרה תן לי הפרה בעצמה וקח הולד שהרי קנאה בשינוי אבל לא ילדה דאין כאן שינוי מחזיר לו הפרה בעצמה והוא ישלם לו השבח לגזלן. מיהו לזה יש לומר דסובר הראב"ד ז"ל דנתעברה אצלו הוי שינוי דמעיקרא גופא סריקא והשתא גופא מלייא וקנאה בשינוי וישלם לו דמי הפרה ולא יוכל לומר לו תן לי הפרה ואשלם לך השבח. עוד קשה לי לדעת הר"א ז"ל דחשיב לידה שינוי גבי גנב והקדיש דכל שבח שעת הקדש של בעלים הוא פירש הר"א ז"ל בהשגות הטעם משום דכיון ששבח שע"ג גזילה אפילו לאחר יאוש כיון דלא קנאה הגזלן מדינא הוי של בעלים אלא שמפני תקנת השבים עשאו של גזלן כאן שהקדיש ליכא תקנת השבים ולכך הוי של בעלים ואי הלידה הוי שינוי א"כ מדינא נמי לא הוי של בעלים דכבר קנאו הגזלן בשינוי וא"כ תהוי של הקדש כיון דמדינא קנאו ולקמן נתרץ זה:

הלכה ח

גנב או גזל והקדיש וכו'. כתב הר"א ז"ל בהשגות ואנן בגזל פרה מעוברת ורחל טעונה מפרשינן לה וכו' נראה לכאורה שהוא בא לתרץ הקושיא שהקשה וקשיא לי כיון דהקדיש וכו' אבל אינו ענין כלל. לכך נראה דמילתא באנפי נפשה היא דפליג על רבינו ז"ל ובא לתרץ הקושיא שהקשיתי לדעתו דאם הלידה הוי שינוי א"כ מדינא הוא ולא מפני תקנת השבים ואמאי לא הוי של הקדש לכך פירש דהך לא איירי שנתעברה אצלו דא"כ הוי שינוי דלדידיה הוי העיבור שינוי כמו הלידה כדפרישית לעיל אלא איירי דגזל פרה מעוברת ואין כאן שינוי ולא איירי ג"כ דילדה קודם שהקדישה אלא הקדיש קודם שילדה והשבח של גיזה ושל ולד משעת גזילה עד שעת הקדש הוי של בעלים דהשתא אין כאן שינוי אלא הוי מפני תקנת השבים והכא ליכא טעמא דתקנת השבים כיון דהוי דהקדש וכנ"ל שהבין ה"ה ז"ל בדברי הר"א ז"ל בהשגה זו שכתב מיהו הרב המשיג לעיל פירשה בגזל פרה מעוברת וכו' ומדכתב המשיג לעיל משמע דכוונתו לומר דאזיל לשיטתיה ומפני מה שהשיג לעיל פירש כאן וכדפרישית:

הלכה יב

או נפצו וליבנו וכו'. נראה דפסק כאוקימתא דרבא דאמר בר"פ הגוזל הא והא ר"ש ול"ק הא דנפציה נפוצי הא דסרקיה סרוקי והוא מפרש הפך פירש"י ז"ל שפירש דנפוצי לא הוי שינוי וסרוקי הוי שינוי אבל הוא ז"ל פירש דנפוצי הוי שינוי וסרוקי לא ולכך כתב כאן נפוצי ובהל' בכורים גבי ראשית הגז כתב שם דליבנו לא הוי שינוי ולא כתב שם נפוצי. ומ"מ קשה קצת למה לא הזכיר שם דאם נפצו הוי שינוי כמו כאן ואולי סמך על מ"ש כאן. ומ"מ קשה למה פסק כר"ש דמשמע דהא דהוי שינוי היכא דנפציה הוי לר"ש אבל לרבנן לא הוי שינוי וא"כ שביק רבנן ועביד כר"ש ואולי מפני שראה שרבא אייתי ברייתות אליביה משמע דהכי הלכתא:

או שגזל טווי ועשאו בגד וכו'. תימה דבר"פ הגוזל אמרו תני דידן קתני שינוי דרבנן דהדרה וכ"ש שינוי דאורייתא עצים ועשאן כלים כו' צמר טווי ועשאו בגדים דשינוי דהדר לברייתה הוא וצ"ע:

הלכה יד

גזל עלים וכו'. כתב ה"ה דטעם הדקל משום דאע"ג דהוי שינוי שמו עליו משמע דתרתי בעינן שינוי מעשה ושינוי השם וזה תימה דשינוי מעשה לחודא קני ועוד בגנב טלה ונעשה איל ליכא שינוי השם כדאמרו בגמרא וניקנינהו בשינוי השם כו' ותירצו שם דשור בן יומו קרוי שור כו'. לכך נראה דכוונת ה"ה לומר דלא חשיב שינוי כיון דשמו

עליו ולא דמי לטלה ונעשה איל שנשתנה הגוף אבל דקל אין בו שינוי הגוף כלל אלא שמעיקרא היה מחובר והשתא נעקר וכיון דשמו עליו לא הוי שינוי:

פרק ג

הלכה ד

או שגזל עבדים והזקינו כו'. כתב הטור ז"ל בשם רבינו ז"ל דפסק כרב אלפס ז"ל דמשלם כשעת הגזילה. ואין כן נוסחתנו אלא שפסק דאומר לו הרי שלך לפניך ומחזיר. ואני תמיה על הרי"ף ז"ל ועל נוסחת הטור ז"ל ברבינו ז"ל דכיון דפסקו דמשלם כשעת הגזילה משמע דעבדא כמטלטלין ונשבעין על העבדים דהא בגמרא תלי הך פלוגתא בפלוגתא דנשבעים על העבדים ומשמע דמאן דאית ליה הכא עבדא כמטלטלי דמי אית ליה התם דנשבעים והוא ז"ל כתב בפ' כל הנשבעים משנה כצורתה ואלו דברים שאין נשבעים עליהם העבדים והקרקעות כו' גם רבינו ז"ל פסק כן בהל' טוען א"כ נראה דברים סותרים. ע"ק לי כיון דהם פסקו דעבדא כמטלטלי איך כתב הרי"ף ז"ל גבי ההוא דהתוקף בעבדו של חבירו דהוא פטור והוא שלא ביטלו ממלאכה וכן רבינו ז"ל כתב כן הא לא הוצרכו לתרץ כן בגמרא אלא לרב חסדא דסבר עבדא כמקרקעי דמי דהקשו שם מההיא דהתוקף אבל למאי דקי"ל עבדא כמטלטלי כדעה הראשונה דהרי"ף נ"ל לפסוק דלא כרב מהראיות שהביא הרא"ש בפ"ק ומ"מ רוצה להסכים סתם מתני' דשבועות דקאמר דאין נשבעים על העבדים אליבא דהלכתא וסובר דמאן דאית ליה התם דנשבעין ודאי דאית ליה עבדא כמטלטלי דאי כמקרקעי הא אימעוט משום כלל ופרט אבל מאן דאית ליה התם דאין נשבעים אפשר דסבר דכמטלטלי דמי ומ"מ אימעוט משום דאיתקשו לקרקעות לכל דיני קרקעות ואע"ג דאיתקשו מ"מ לענין גזילה נחלק ביניהם מכח הסברא דקרקע דוקא ברשותא דמריה איתא ולכך אומר לו הרי שלך לפניך אבל בעבדים לא ורב דאפיך למתני' הוא משום ר"מ דאמר כאן הרי שלך לפניך משמע דכמקרקעי דמי והתם סבר דנשבעים ומש"ה אפכה אבל רבנן דהתם לא פליגי הכא דמצו סברי כי הכא ולכך הרי"ף ז"ל דפסק דעבדא כמטלטלי פסק התם כסתם משנה ואתיא סתם מתני' דשבועות אליבא דהלכתא. כן נ"ל לתרץ לדעת הרי"ף ז"ל. ולקושיא השניה דלפי האמת נמי מוקמינן ליה דלא קיימא למלאכה משום דאי קיימא למלאכה הוי דינא כתוקף ספינתו דלקמן וכי היכי דהתם היכי דנחית לאגרא משלם אגרא ה"נ אבל השתא דלא ביטלו ממלאכה אע"ג דנחית אדעתא דאגרא אינו כלום והמקשה שהקשה לרב דאמר כמקרקעי הוא משום דלדידיה מוקי מילתיה דרב דנחית אדעתא דגזלנותא אבל לפי

האמת אנו צריכים לתירוץ המתרץ אפילו שנאמר עבדא כמטלטלי דמי כדי שנעמיד מילתיה דרב ככל גוונא:

או שהיתה יוצאה להסקל כו'. בגמרא בפרק הגוזל עצים משמע דהך סיפא דמתניתין דקאמר או שהיתה יוצאה ליסקל אתיא כר' יעקב דאמר שור שהמית משנגמר דינו החזירו מוחזר ודלא כרבנן דאמרי החזירו אינו מוחזר ושקלו וטרו בגמרא גבי חמץ ועבר עליו הפסח לאוקומי כרבנן אבל סיפא דיוצאת ליסקל אתיא כר' יעקב כדכתב שם רש"י ז"ל אבל סיפא דמתני' ודאי ר' יעקב היא ולא רבנן וזה דבר תימה דבפ' י"א מהלכות נזקי ממון פסק רבינו ז"ל כרבנן דאם החזירו אינו מוחזר משנגמר דינו שכתב שור שהמית את האדם וכו' החזירו שומר לבעליו הוי חזרה וכו' בד"א אחר שנגמר דינו לסקילה כו'. וע"ק דא"כ היה לרבינו ז"ל לפסוק דאין גומרין דינו של שור אלא בפניו והוא ז"ל (לא) כתב בפירוש אין גומרין דינו של שור אלא בפני בעליו ולדברי רבינו ז"ל אינו בפני השור גופיה דהא בגמרא קאמר הוה מעריקנא ליה לאגמא כלומר ולא היו גומרין דינו כיון שלא היה בפני השור. וי"ל לקושיא הראשונה דרבינו ז"ל סובר כדכתבו התוס' בפ' שור שנגח ד' וה' בדיבור השתא אתפסתיה לתוראי וכו' פי' בקונ' שמסרו לב"ד לדונו בסקילה ולכך אין יכול לומר לו הרי שלך לפניך לפי שהתפיס בידים והשתא לפ"ז נוכל להעמיד כל הבבא דמתניתין דהגוזל קמא כרבנן דר' יעקב לפי דיחוי רבא ושור היוצא ליסקל דקתני במתני' דהתם דאומר לו הרי שלך לפניך כגון שתפסוהו בית דין מאליהן ולהכי אתי שפיר דאיירי מתני' דתפסוהו ב"ד מאליהן ולכך אומר לו הרי שלך לפניך אפילו לרבנן. ומ"מ קשה קצת בדברי רבינו ז"ל שהיה לו לבאר זה בהך דיוצא ליסקל היינו שתפסוהו ב"ד מאליהן. ולקושיא שניה י"ל דרבינו ז"ל מפרש דמאי דקאמר בגמרא אין גומרין דינו של שור אלא בפניו רוצה לומר בפני בעל השור וה"ק אי הוה בידי הוה מעריקנא ליה לאגמא ולא היו גומרים דינו דכיון שאני הייתי אומר דנאבד מי יודע מי לקחו ומי הוא בעליו בעת הזאת והיה צריך לבא לב"ד אבל עתה שראוהו בידיך ונעשית בעליו גמרו דינו בפניך דבפני לא היו גומרין דינו דכיון שהייתי אומר שנאבד לא היה ברשותי ולא הייתי אז אני בעליו. ומ"ש בגמרא בפ' שור שנגח ד' וה' אלא שור בר טענתא הוא דמשמע דהיינו בפני השור ממש, יש לתרץ בדוחק לדעת רבינו ז"ל דה"ק בשלמא הבעלים יאמרו טענה לא עשיתי בכוונה שוגג הייתי או דבר כיוצא בזה אבל בשור אינו יכול הבעל לומר עליו שום טענה דאם מועד חייב. וכן מ"ש בסנהדרין פ' אלו נשרפין גבי שור שנתערב באחרים דלרבנן פטורים משום דאין גומרין דינו של שור אלא בפניו פירושו כי האי גוונא שר"ל כיון שנתערב באחרים ואין כאן לשום אחד מהשוורים בעל

ידוע דמי יודע אם זה של זה או לא וכ"כ שם רבינו ז"ל טעמא דהך דינא לפי שאין גומרין דינו של שור אלא בפני בעל השור:

הלכה ט

הדר בחצר חבירו וכו' שזה נהנה וזה אינו חסר. וא"ת והא בגמרא פירש טעמא משום ושאיה יוכת שער או משום ביתא מתבא יתבא משמע דלא סגי הך טעמא דזה נהנה וזה אינו חסר. וי"ל דנמוקי יוסף ז"ל פירש בגמרא דהא דצרכינן להך טעמא אע"ג דזה נהנה וזה אינו חסר פטור משום דהא איכא חסר דאיכא שחרות הכותלים וכנגד זה התועלת צריך תועלת אחר כנגדו והוא דשאיה יוכת שער כו' וחזר הדבר לזה נהנה וזה אינו חסר. אך קשה דא"כ איך כתב ה"ה ז"ל בשם המפרשים שאם חסר הבית בכל שהוא כגון שהיה חדש והשחיר הכותלים כו' שמגלגלין עליו את הכל כנגד שחרות הכותלים הוי הך הנאה דשאיה יוכת שער. ותו קשיא דהא בגמרא הקשו למ"ד פטור מהא דר' יהודה דאמר אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ותירצו שאני התם משום שחרוריתא דאשותא כלומר דהתם איירי בבית חדש אבל הכא בבית ישן דליכא שחרות הכותלים פטור ולפי מ"ש הרב נמוקי יוסף אין כאן תירוץ דהנאה דשאיה יוכת שער וכו' או ביתא מתבא יתיב מהני כנגד זה. וי"ל דכשהוא בית חדש התם איכא הפסד טובא ולא מהני טעמא דשאיה ודביתא מתבא כו' כנגד ההפסד של שחרות הכותלים. ובהכי מיירי הא דר' יהודה וכן הא דכתבו המפרשים כגון שהיה חדש והשחיר הכותלים אבל כשהוא בית ישן אע"ג דאיכא שחרות כותלים מעט מהני כנגד זה טעמא של שאיה וחזר הדבר לזה נהנה וזה אינו חסר:

הלכה י

מי שהיה לו צמר וסמנין שרויין כו' משלם לו דמי מה שהפסיד בצמר כו'. בפ' הגוזל עצים אמרו במסקנא אלא הכא במאי עסקינן כגון שגזל צמר וסמנין דחד וצבע להההוא צמר וכו' ואמרו שם ותיפוק ליה דאייקר ניהליה בדמי ותירצו לא צריכא דזל צבעא ע"כ. ופירש"י ז"ל הוזל הצבע בעולם ואינו מגיע השבח לדמי הסמנין כו', נראה מלשונו דיש שבח בצבע. ולטור ז"ל מצאתי פירוש אחר שאין כח בצבע ופירש ז"ל צבע ר"ל והוי הצמר הצבוע כמו הלבן ומדברי רבינו ז"ל נ"ל פירוש שלישי שהוא מפרש דזל הצמר הצבוע יותר מהצמר הלבן ולכך כתב דמשלם לו מה שהפסיד בצמר אבל הצבע לא וזהו שכתב ה"ה ז"ל שהצמר נגרע מערכו ע"כ. ובהשגות כתוב כאן על בבא ראשונה דמטלטלים אפילו לא ביטלו ממלאכה. ויש לתרץ הקושיא ראשונה דמשלם לו דמי מה שהפסיד בצמר בזה השבח אין הכל שוה אלא דמי הצמר ע"כ. ולא הבינותי זה דאם

הוא שוה כצמר א"כ היכי שייך לומר מה שהפסיד בצמר ואם דעתו להשיג על רבינו ז"ל ולפרש פירוש אחר בגמרא אין פירושו עולה בשום אחד מן הפירושים שזכרתי וצ"ע:

הלכה טו

היה כלי ביד בנו של בעה"ב וכו'. קשה דלמה ליה נשתמש בו אפי' נטלה למוד בה כדאוקימנא בגמרא בפ' המוכר את הספינה כגון שנטלה למוד בה וכדרבה וכ"ת הא אדחייה לה אימור דאמר רבה וכו' ע"כ לא קאמר הכי משום דקסבר דהא דרבה לא איתמר אלא בבעלי חיים ומשום טעמא דאנקטיה אבל רבינו דסבר דהך סוגיא בדרך דחייה איתמר ולפי האמת רבה אמרה אפי' בכלים וכדכתב בפרק ראשון מהלכות אלו וכן מצא בהמה והכישה נתחייב להטפל וכו' שהרי התחיל במצוה משמע מהך טעמא דרבא בכל גוונא אמר וכך סוגיא דפרק המוכר את הספינה אימור וכו' בדרך אימור איתמר וכדכתב הרב"י לתרץ לדעת רבינו ז"ל בספר ח"מ וא"כ אמאי נקט כאן רבינו ז"ל נשתמש בה, מיהו לתירוץ האחר שכתב הרב"י לדעת רבינו ז"ל כדי להסכימו עם סוגיית פ' המוכר את הספינה אתי שפיר:

לפיכך אם החזירו לקטן וכו' או לעבד וכו'. כתב ה"ה דעבד הוי כקטן. ותימה הוא זה דבשלמא בקטן החזירו למי שאינו בן דעת ואינו בתורת שליחות אבל עבד בר דעת ובר שליחות הוא והוי כמחזיר את החבית למקומה דהוא פטור דהא התוס' ז"ל לא מצאו תירוץ לחלק מהך להיא דחבית שהחזיר למקומה אלא משום שלא החזירה למקום המשתמר אבל הכא הוי למקום המשתמר:

הלכה טז

החוטף משכון וכו'. כתב הר"א ז"ל בהשגות ועוד הרי פירש הרב ז"ל לפי שאין מקבלים שבועה להכחיש את העדים אבל משום פיסול גזלנות לא מהפכינן לה וגבי נסכא נמי אמרינן לישתבע הא קא מודה ע"כ. ודבריו תמוהים חדא ממה שהקשה מדברי האלפסי שהרי הוא ז"ל כתב בפ' כל הנשבעין בשער הראשון שני טעמים, חדא שהוא גזלן וחדא לפי שאין מקבלין וכו' וא"כ טעמא קמא הוי כדעת רבינו ז"ל ואפי' תאמר דדעת הראב"ד ז"ל לומר אני אומר כטעמא בתרא דהרב אלפסי ז"ל ולא כטעמא קמא ולא תלמוד דין זה ממשנתנו מ"מ קשה טובא דהא בשער שני שהוא מודה מקצת ואינו מכחיש את העדים ליכא אלא טעמא דמפני שהוא גזלן דאי לאו הכי אמאי מהפכינן ליה ותו היכי קאמר דאי לא טעמא דאין מקבלין שבועה להכחיש לא מהפכינן הא רשע הוא דעבר על לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו והוא פסול לשבועה כיון דעבר על עבירה שבתורה. עוד כתב וגבי נסכא נמי וכו'. לא הבינותי זה אם כוונתו להקשות על רבינו ז"ל דלמה ליה

האי טעמא דהא קא מודה בלאו הך טעמא הוא פסול אפילו לפי דבריו דהא אמר דחטף ואפילו דדידיה חטף לא היה לו לחטוף מידו אם לא שיביאנו לב"ד דהא לדעת רבינו ז"ל אע"פ שהוא חייב לו אינו יכול לחטוף וא"כ לפי דבריו הוא פסול לשבועה ואינו יכול לישבע, זה א"א דמה שאדם חוטף את שלו מיד חבירו אינו נקרא רשע אדרבא קי"ל עביד איניש דינא לנפשיה להציל את שלו מיד חבירו בשלמא למשכנו בשביל חובו נקרא רשע וכדכתב הטור ז"ל בסימן ה' בח"מ דיש חילוק בין להציל את שלו למשכנו בשביל חובו דאל"כ תקשי לך דקי"ל עביד איניש דינא לנפשיה אלא דשני ושני כדפרישית ולא ירדתי לסוף דעת הרב ז"ל:

פרק ד

הלכה א

קנס קנסו חכמים וכו'. וא"ת דכל חשוד על השבועה קנסו שכשהוא חייב שבועת התורה שכנגדו נשבע ונוטל וזה ג"כ חייב שבועת התורה שהרי העדים מעידים במקצת שיש לו כלים תחת כנפיו והוא אומר לא נטלתי כלום והוי כאומר לחבירו מנה לי בידך והעדים מעידים שיש לו חמשים שישבע שבועת התורה ואי מודה שנטל מקצת מן הכלים כ"ש שחייב שבועת התורה שהוא מודה מקצת וכיון שהוא גזלן הוי חשוד ומהפכינן אשכנגדו א"כ מאי שנא שכתב דגבי גזלנין קנסו וקנסו הכא טפי מבעלמא. וי"ל דהכא קנסו דאפי' שאמר נטלתי כלי זה ובעה"ב טוען שנטל זה וכלי אחר דמה שאמר כלי זה הוי הילך ואינו חייב שבועת התורה ובשאר חשוד לא מהפכינן אשכנגדו והכא קנסו טפי דאע"ג דהוי שבועה דרבנן מהפכינן אשכנגדו:

הלכה ג

וטען בדברים שאפשר שינטלו וכו'. בפ"ז מהל' חובל ומזיק כתב רבינו ז"ל גבי מזיק תנאים אלו והוא שיטעון דברים שהוא למוד בהן או למוד להפקידן אצלו ודרכו להניח שם כיס וכתב שם דדין נגזל ומזיק אחד הוא וא"כ קשה דלמה כתב כאן דברים שאפשר משמע דלא בא למעט אלא דבר שא"א שינטל תחת כנפיו אבל דבר שאפשר שינטל תחת כנפיו אע"פ שאין דרך לנוטלו תחת כנפיו נשבע ונוטל ואמאי ליהוי כמזיק. וי"ל דאין ה"נ אלא משום דהתם לא הוי מילתא ברירא דדברים שאין דרך הוי בעיא לדעת רבינו ז"ל ואם תפס לא מפקינן מיניה והוא הדין נמי הכא אבל הא דאפשר הוי תנאי גמור ומילתא פסיקתא דא"א לינטל אינו נשבע ונוטל אבל לעולם דבדברים שאפשר שינטל ואין דרך הוי ספק בנגזל כמו במזיק וסמך כאן על מ"ש שם:

הלכה ד

אפילו אומר מעולם וכו'. עיין בח"מ מה שהשיג על רבינו ז"ל והליץ בעדו הרב"י:

הלכה ה

היה עד אחד מעידו וכו'. בהשגות השיג כאן ואילו היו שם שני עדים והיו בענין זה לא היה נאמן ואפילו בלא שבועה והליץ ה"ה בעד רבינו ז"ל יפה ואין להקשות אמאי לא פירש דלרבינו ז"ל איירי שלא בפני בעה"ב דאז אם היו שם שני עדים לא היה נאמן דהא דרב יהודה הוא כשהוא בפני בעה"ב כדכתב רבינו ז"ל לקמן. וי"ל דכל דינים אלו איירי ודאי שבעה"ב כאן דאל"כ לא שייך שבועה בבעה"ב כיון שלא היה שם כדכתב רבינו ז"ל לקמן גבי שכירו ולקיטו ומ"מ מה שכתב הראב"ד ז"ל ואפילו בלא שבועה קשה קצת דשבועת היסת ודאי שחייב כדכתב רבינו ז"ל בהל' טוען גבי הא דרב יהודה דקאמר דנאמן הוא בשבועה. ואולי מה שאמר בלא שבועה ר"ל לענ"ד שבועה בנקיטת חפץ שהוא שבועת התורה:

הלכה ז

היה שם לקיטו או שכירו וכו'. כתב ה"ה ז"ל ולא פסק שאם תפס הנגזל אין מוציאין מידו וכו' לפי שכל זה מן התקנה הוא וכו'. משמע מדבריו דבמילתא דתקנה לא כתב רבינו ז"ל דאין מוציאין אלא מוציאין. וקשה דהא בההיא דפ"ז דהלכות חובל שהבאתי גבי אין דרכן להניחן בכיס דהוי בעיא בגמ' אם נוטל נזוק או לא וכתב שם רבינו ז"ל דאי תפס לא מפקינן מיניה אע"ג דהתם נמי הוי תקנה כמו בנגזל כדכתב שם רבינו ז"ל. ומיהו לזה י"ל דהך דהכא הוי הוספה על התקנה בהחלט דלא הוזכר אלא נגזל ואת אמרת נמי שכירו ולקיטו אבל התם לא פירש בתקנה דדוקא בדרכו להניח כיס נשבע ונוטל אבל אין דרכו לא וא"כ הוי הוספה על התקנה בכל. מ"מ קשה דהא שם בפ"ח גבי עשו תקנת נגזל כמסור או לא דהוי בעיא דלא איפשיטא וכתב רבינו ז"ל דאי תפס לא מפקינן מיניה אע"ג דהוי הוספה על התקנה בהחלט:

הלכה י

אמר לשנים גזלתי וכו' והן חולקין אותה וכו'. קשה דלא היה לו לומר אלא תהא מונחת עד שיבא אליהו כדאמרו שם מניח גזילה ביניהם ומסתלק ופירשו שם בגמ' דתהא מונחת אבל הא דחולקים מנא ליה, ואולי ר"ל חולקים אותה אם ירצו וכדכתב רבינו ז"ל בהל' שאלה ופקדון פ"ה ותהא מונחת עד שיודה האחד לחבירו או עד שירצו לחלוק אותה ודוחק:

הלכה יא

וכן הטוען את חבירו שנכנס לביתו וכו'. כתב ה"ה ז"ל ומתוך הסוגיא והמשנה מתברר זה דקתני ראוהו דוקא ולא ידעתי מניין דאי משום דמתני' נקט היו מעידים הוי משום דהוא טוען לא נטלתי כלום ואם לא היו עדים היה נאמן במיגו אבל כשאומר נטלתי ועושה עצמו חשוד אני אומר דנאמן לחובתו דאע"ג דאין אדם משים עצמו רשע לחובתו משים וכדכתב ה"ה ז"ל בפ"ד מהל' טוען גבי מ"ש רבינו ז"ל אין אדם נעשה חשוד וכו' דדוקא נתבע אבל תובע הנשבע ונוטל ואמר חשוד אני נאמן להזיק עצמו וא"כ הכא נמי אע"ג דאיכא מיגו נימא הכי וגם מדברי רב יהודה דנקט ראוהו אין כאן ראיה דהתם איירי בפני בעה"ב ולא נכנס למשכנו אלא שאומר היו לו לוקחים ובודאי אם לא היה שם עדים היה נאמן במיגו אבל הכא לא מיירי כי התם וא"כ לא ידעתי היכא נתברר איברא דמסברא אפשר לאומרו אבל הכרח לדין זה לא מצאתי:

הלכה יב

ראוהו עדים שנכנס וכו' ואין כאן שבועה שהרי העדים ראו מה גזל וכו'. משמע דאם לא היו העדים רואים מה גזל היה נשבע בעל הבית ונוטל וזה תימה דלעיל כתב גבי שכירו ולקיטו אין הנגזל יכול לישבע שהרי לא היה בביתו וכו' וכאן נמי היה שלא בפני בעל הבית. ואולי מ"ש כאן הוא אם היה שם שכירו ולקיטו דהיה נשבע שכירו אבל עתה שראו עדים מה שגזל אין כאן שבועה:

הלכה יד

מעשה באחד שחטף לשון של כסף וכו'. כתב ה"ה ז"ל ונראה מדברי הרב ז"ל שהגוזל את חבירו בעדים צריך וכו'. נראה דלמד כן שאם כדברי שאר המפרשים שפירשו הך מעשה בדאיכא עדי ראייה וכדכתב ה"ה בפ"ד מהל' טוען היה לו לרבינו ז"ל לפרש ואם כוונתו זאת אין זה הכרח ויותר יש להכריח זה מההיא דכתב רבינו ז"ל לעיל וכן הטוען את חבירו שנכנס לביתו וכו' הואיל ואין שם עדים שגזל וכו'. ואי רבינו ז"ל סובר דצריך עדי ראייה לישמעינן רבותא אע"ג דאיכא עדים דגזל יכול לומר בחובי לקחתים מיגו דהחזרתים לך אלא ודאי דא"צ עדי ראייה דהגוזל את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים והריב"ש בסי' שצ"ב כתב שהרמ"ה ז"ל הקשה על רבינו ז"ל מההיא דפ' האשה שנתארמלה שהקשו גבי מתני' דומודה רבי יהושע וכו' וליתני מודה ר' יהושע באומר לחבירו מנה לויתי ממך ופרעתיו לך שהוא נאמן ותירצו משום דקא בעי למתני אם יש עדים שהוא לוה ממנו והוא אומר פרעתי אינו נאמן והא קי"ל המלוה את חבירו בעדים א"צ לפורעו בעדים ואם איתא כדברי רבינו ז"ל דהגוזל את חבירו בעדים צריך להחזיר

לו בעדים ליתני מודה ר' יהושע באומר לחבירו מנה גזלתיך והחזרתיו לך נאמן דהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שגזל והוא אומר החזרתיו לך אינו נאמן. ול"נ לתרץ לדעת רבינו ז"ל דניחא ליה לאשמועינן טפי דאין מחזיקין בנכסי קטן וכדתירצו התוס' ז"ל למ"ד צריך לפרעו בעדים וכ"ת השתא נמי מאי מקשה מהלואה נימא דרבותא אשמעינן טפי דאין מחזיקין בנכסי קטן. וי"ל דודאי אי הוה אשמעינן בהלואה דצריך לפורעו הוי רבותא גדולה טפי מהא דאין מחזיקין בנכסי קטן אבל הך רבותא דהגוזל את חבירו בעדים צריך להחזיר לו בעדים לא הוי כל כך רבותא כמו הא דאין מחזיקין בנכסי קטן:

הלכה יז

נכנס לביתו של חבירו וכו'. כתב ה"ה דעת הרב ז"ל שנשבעים בעד אחד בטענת שמא וכו'. ומוכרח הוא מדבריו ולכך אני תמיה על ה"ה ז"ל שכתב בפ"ג מהל' טוען ונחלקו המפרשים ז"ל אם עד אחד מחייב לשבועה בטענת שמא והרמ"ך ז"ל וכו' ולא נתבאר זה בדברי רבינו ז"ל, דאיך כתב שם דלא נתבאר הא נתבאר כאן בפירוש כדכתיבנא ואולי ר"ל שלא נתבאר בפרק ההוא:

פרק ה

הלכה ב

אסור ליהנות בדבר הגזול וכו'. כתב ה"ה ז"ל דהא דאמרינן בפ' הגוזל גבי דינא דמלכותא דינא דילמא דמתייאשי מרותייהו מינייהו דמשמע משם דאחר יאוש מותר היינו משום דשם נמי יש שינוי רשות שנמסר לרבים ולמטה גבי גזל דקלים ועשאן גשר כתב ה"ה שרבינו ז"ל איירי בשלא נמסר לרבים. ודוחק הוא זה דודאי דרבינו ז"ל איירי בגוונא דאמרה בהא דגזל דקלים דהיינו דנמסר לרבים. לכך נ"ל לומר דרבינו ז"ל סובר דהא דנמסר לרבים לא חשיב ליה שינוי רשות ובהא דהגוזל עצים מפרש רבינו ז"ל דמאי דתירץ אי לאו דינא דמלכותא היכי מתייאשי כדפירש"י דר"ל מי הוי יאוש הא יאוש כדי הוא ואין כאן שינוי רשות שברשות הרבים הם ואם כפי תירוץ הגמ' עולה יפה דין רבינו ז"ל דאפילו אחר יאוש אסור אבל ה"ה ז"ל היה מפרש כפירוש התוס' ז"ל ולכך הוצרך לתרץ מה שתירץ:

הלכה ט

בני אדם שחזקתן גזלנים וכו'. עיין בטור ח"מ סי' שס"ט מה שהקשה על רבינו ז"ל ומה שהליץ בעדו הרב ב"י ז"ל:

הלכה יא

בד"א שהמוכס כליסטים בזמן שהמוכס עכו"ם או מוכס העומד מאליו וכו'. קשה דמשמע דבמוכס עכו"ם דהוי דינא דלעיל דחזקה שנתייאשו הבעלים ובפ"ו כתב בהפך דהמציל מיד ליסטים ומוכס עכו"ם חייב להחזיר שסתם הדבר שלא נתייאשו הבעלים. וי"ל דמ"ש כאן היינו דוקא לומר שבמוכס עכו"ם סתמא הוי ליסטים דחזקה כל ממונו הוי מן הגזל וכמ"ש לעיל אבל לא לענין. דין האחר שנטלו מוכסין כסותו וכו' ולזה כתב בד"א שהמוכס כליסטים במוכס עכו"ם ולא כתב בד"א סתמא דמשמע דהוה קאי לכל הדינים האמורים אלא כתב שהמוכס כליסטים לומר דדוקא בענין דין זה בלחוד הוא דנאמר חילוק דמוכס עכו"ם למוכס ישראל דמוכס עכו"ם מסתמא הוא נוטל יותר מחוקו משא"כ ישראל, והא דחלק רבינו ז"ל במוכס עכו"ם לישראל כתב ה"ה ומפרש רבינו ז"ל דתירוצא דרב אשי דאמר במוכס עכו"ם עסקינן קאי אמתני' ולא פליגי אשאר אוקימתות. ותמיה לי טובא דנראה דרבינו ז"ל מפרש דתירוצא דרב אשי דקאמר דמוכס עכו"ם קאי נמי אקושיא שהקשה במתני' והא אמר שמואל דינא דמלכותא דינא ותירץ רב אשי דאיירי במוכס עכו"ם דמסתמא הוא גוזל ולכך מוכס הוי כליסטים. וקשה דא"כ מאי הך ברייתא שהביא רב אשי לראיה דישראל ועכו"ם שבאו לדין וכו' ומה שייך האי פלוגתא להך הא טעמא לא הוי אלא מפני שחזקתו שהוא נוטל יותר מן הראוי לו ואפילו אם היה ישראל נוטל יותר מן הראוי לו לא היה גזלן ומותר להבריח ממנו המכס ובשלמא פירוש המפרשים דמוכס עכו"ם ומוכס ישראל שוים ואפילו במוכס עכו"ם לא נאמר מן הסתם שנוטל יותר מן הראוי לו לכך הוצרך להביא הברייתא דאע"פ שאינו נוטל יותר מן הראוי לו מותר לגזול ממונו כיון דליכא חילול השם כשהוא אינו יודעו. ותירוצא דרב אשי לא הוי אלא אברייתא ולא אמתני' אבל לפירוש רבינו ז"ל קשה טובא. וע"ק מ"ש ה"ה ולא פליגי אשאר אוקימתות דלכל הפירושים נמי לא פליג רב אשי אשאר אוקימתות. מיהו לזה י"ל דלפירוש המפרשים י"ל דרב אשי פליג מדמוקי לה בעכו"ם משום דישראל שנוטל יותר מן הראוי לו אסור לגזול ממונו לכך מוקי לה במוכס עכו"ם דמותר לגזול ממונו כיון דליכא חילול השם אבל לפירוש רבינו ז"ל מוכרח הוא דלא פליג כיון דעכו"ם לא הוי אלא משום דמסתמא נוטל יותר מן הראוי לו אם כן ה"ה בישראל דידענו שנוטל יותר מן הראוי לו שמותר לגזול ממנו אבל עדיין אצלי לקושיא הראשונה צ"ע:

הלכה יב

בין שיהיה בעל השדה וכו'. קשה דהא בגמ' אמרו האי מאן דאישתכח בבי דרי פרע מנתא דמלכא וה"מ שותפא אבל אריסא אריסותיה דקא מפיק משמע דאם אין בו

שותפות ואינו בעל השדה אינו משלם וא"כ איך כתב רבינו ז"ל בין שיהיה בעל השדה וכו'. וי"ל דהוא מפרש דמאי דאמרו בגמ' ה"מ שותפא וכו' היינו דדינא דמלכותא הוי הכי אבל אם יגזור המלך דאפילו מי שאינו בעל השדה יפרע אז ודאי היינו דין ודומה לזה כתב למטה ואם מכרו השדה במס שעל הראש ה"ז אינו ממכר אא"כ היה דין המלך:

הלכה טו

מלך שהיו דיניו וכו'. כתב ה"ה ומ"ש עד שיחזרו ר"ל בשלא מכרו גזבר המלך ממכר עולם וכו'. כתב כן מפני שהוקשה לו מכאן למ"ש לעיל לפיכך גבאי המלך וכו' ממכרו ממכר וכו' תירץ בענין אחר כדמפרש בהגהה:

פרק יא

הלכה ד

והוא שטעה מעצמו וכו'. יצא לו לרבינו ז"ל זה משום דבפרק הגוזל ומאכיל אמר יכול יגלום עליו ת"ל וחשב עם קונהו ופירשו התוס' בשם הערוך יכול יגלום עליו שיטעה את העכו"ם ויתן לו פחות ממה שנתן לו ומפני שאמר שמואל שם טעותו מותרת הוצרך לחלק דטעותו היינו שהוא מטעה את עצמו אבל לא שהישראלי מטעהו וכן בהל' גנבה פ"ו כתב דאסור להטעותו מהאי קרא דוחשב עם קונהו משמע שכונתו כמ"ש. אבל בריש הל' גנבה כתב אבל טעותו כגון להטעותו בחשבון וכו' מותר ובלבד שלא יודע לו דליכא חילול השם. ונראה שדעתו כדעת התוס' שכתבו שם על פירוש זה שלא יגלום שכתבתי וז"ל אע"ג דטעות עכו"ם מותר אסור להטעותו במקום שהעכו"ם יודע שגוזל ועושה עצמו כלא יודע ע"כ, לפ"ז נמצא דאם אין העכו"ם יודע מותר אפילו להטעותו:

הלכה ט

עוף שחטף בשר וכו'. בגמרא אמרו שאני דיו דכזוטו של ים דמי ובזוטו של ים אמרו בפ' אלו מציאות המציל מן הארי מן הדוב ומשלוליתו של נהר ומזוטו של ים וכו' הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשים מהם. עוד אמרו שם מנין לאבדה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר אשר תאבד ממנו ומצאתה וכו'. ומפני שהוקשה לו כיון דזוטו של ים הכתוב התירו מקרא דאשר תאבד א"כ למה לי יאוש בעלים פירוש דהאי הבעלים מתייאשים דאמרו שם בברייתא לא קאי אלא אסרטיא ופלטיא ומקום שהרבים מצויים וכו' אבל בזוטו של ים אפילו לא נתייאשו ולא איכפת לן ואחריו נמשך הטור ז"ל בסי' רנ"ט בגמ'. ולכך יש לתמוה עליו דכיון דבגמרא השוו דין זה לזוטו של ים למה כתב שם אבל עוף שחטף וכו' אפילו אם רבים מצויים שודאי נתייאשו הבעלים ממנו ואפילו

לא נתייאשו נמי מותר דנעשה כצווח על ביתו שנפל וכו'. ואולי דהטור סובר דאע"פ שאמרו בגמרא כזוטו של ים דמי לא השוו אותם לגמרי אלא דאמרינן דהוא דבר אבוד ומסתמא נתייאש. אבל לרבינו ז"ל ניחא שהשוו אותם בגמ' לגמרי וכתב כאן בעוף הטעם שהרי נתייאשו הבעלים ממנו מפני דההיא דזוטו של ים דסמוך ליה כתב ג"כ הטעם ההוא משום דמסתמא אמרינן דנתייאשו ומ"מ לא כתב רבינו ז"ל כן אלא בזוטו של ים שאינו פוסק אבל זוטו של ים אחר דאפשר להציל על זה כתב מ"ש בפ"ו אם ידע בודאי שנתייאשו הרי אלו שלו כלומר דהתם לא אמרינן דודאי נתייאשו ומש"ה כתב זוטו של ים סתם אבל הכא כתב שאינו פוסק דאמרינן שנתייאשו בודאי. וזוטו של ים המוזכר באותה ברייתא דר"ש נ"ל לדעת רבינו ז"ל דהוי זוטו של ים כי הך דהכא דודאי מתייאש ממנו על הסתם דומה לרבים מצויים שם המוזכר בברייתא ומפני כן אמרו שם מפני שהבעלים מתייאשים דעל הסתם כן הוא. כך נ"ל לפרש דברי רבינו ז"ל אע"פ שלא פירש כן ה"ה ז"ל בפ"ו מהלכות אלו וכבר כתבתי שם מה שנ"ל לדקדק בדבריו:

הלכה יג

מצאן בשדה חייב להחזיר וכו'. גירסת רבינו ז"ל בספרי דידן דצדדי הבעיא הם אם חייב לנוטלה מן השדה להחזירה עד מקומו בעיר או דילמא הוא פטור לגמרי ואינו נוטלה מן השדה כלל ופסק לחומרא. אבל הרי"ף ז"ל כתב הילכך לא יחזיר בעיר וכתב הרא"ש ז"ל דהוא גריס דבעיא הוי אם יחזיר בשדה או לא דבעיר פשיטא ליה דאינו מחזיר אלא מבעיא ליה אם נוטלה מן השדה ויוליכנה עד העיר או לא ופסק לחומרא דיוליכנה עד העיר ויטלנה בשדה. ואני תמיה על זה דאם כוונתו של הרי"ף ז"ל כך הי"ל הילכך יחזיר בשדה כלומר הילכך נקטינן לחומרא דיחזיר בשדה ומה לו להחזיר [לומר] הילכך לא יחזיר בעיר מעולם לא היתה הבעיא בעיר דפשיטא ליה דלא יחזיר בעיר. לכך נ"ל דהרי"ף ז"ל גורס דהבעיא היא בעיר ופשיטא ליה דבשדה חייב לאהדורי אלא מבעיא ליה אם יוליכנה בעיר והכי גריס מי אמרינן השבה מעליא בעינן וכיון דאיחייב ליה בעיר איחייב ליה בשדה או דילמא בשדה מיהא איחייב ליה כלומר בשדה דוקא חייב ולא בעיר. והשתא קאמר הרי"ף ז"ל דנקטינן ליה לקולא שלא לזלזל בכבוד תורתו ולכך כתב הילכך לא יחזיר בעיר:

הלכה טו

בד"א שאין בו רוח חיים וכו'. קשה דאם חלקו בגמ' בין בעלי חיים לדברים אחרים לענין גנבה ואבדה דקאמר רבא דאע"פ דהוי שומר חנם חייב בגנבה ואבדה דגניבותא דידהו הוי פשיעותא מפני שלמודות הן לצאת אבל לענין דינא דההחזירה שחרית למקום שיראנה

ושכיח דעייל ונפיק וחזר לה אע"פ שיהיו בעלי חיים כיון שהבעלים רואים אותם די לו אע"פ שאינו מקום המשתמר. ונראה דרבינו ז"ל נפקא ליה האי דינא משום דק"ל כמו שהקשו התוס' ז"ל דאמאי לא מוקי ברייתא דלעיל דנגנבה ואבדה כפשטה מביתו ולישני דשאני בעלי חיים כדשני בתר הכי אלא ודאי משום דרישא דהחזירה למקום שיראה אינו חייב ליטפל בה לא הוי דינא הכי בבעלי חיים דבע"ח אע"פ שהחזירה למקום שהבעלים רואים אותם חייב ליטפל בה להכי לא שני בבעלי חיים:

פרק יב

הלכה א

ואפילו לאבדת אביו וכו'. בס"פ אלו מציאות אמר רב יהודה אמר רב כל המקיים על עצמו כך סוף בא לידי כך. ופירש"י ז"ל אע"פ שלא הטיל עליו הכתוב יש עליו ליכנס לפנים משורת הדין ולא לדקדק שלי קודם אם לא דהפסד מוכיח וכו' וכתבו הטור ז"ל בסימן רס"ד ולא ידעתי למה לא הזכירו רבינו ז"ל:

הלכה ה

וקודם שישפך וכו'. כתב ה"ה ז"ל דנראה מדברי רבינו ז"ל שאע"פ שעתיד להשפך ולא יוכל להציל מ"מ לא מצי למימר מהפקרא קא זכינא אלא אין לו אלא שכרו. וקצת קשה דהא בפרק הגוזל מדמה תרומה להא ובתרומה משמע שכיון שראוי שיאבד אע"פ שעדיין לא נאבד אין תרומתו תרומה שכן כתב רבינו ז"ל בפ"ג מהלכות תרומות ואם הפריש שלא מן המוקף תרומתו תרומה והוא שיהיה המופרש שמור אבל אם היה טעון כדי יין וכו' לא אמר כלום. ודוחק לומר דשמור דקאמר הוי שבעת ההיא שמור אע"פ שאח"כ עתיד ליאבד דשמור לא משמע כן אלא שכיון שעתיד לישפך ועתיד להיות אבוד אין תרומתו תרומה וא"כ לימא מהפקרא קא זכינא כיון דבגמרא מדמי תרומה להך דהכא:

הלכה ז

כל מה שהתנה עמו. משמע אע"פ שהתנה עמו יותר ממה שהפסיד במצודתו חייב ליתן לו:

הלכה י

היו שם שני שותפין וכו' הרי זה חלק מחבירו והציל לעצמו וכו'. כתב ה"ה ז"ל דאין כאן חילוק בין יכולים להציל לאין יכולין להציל אע"פ שבפ"ה מהל' שלוחין כתב רבינו ז"ל ואם אמר לעצמי אני מציל אם יכולים להציל הציל עד כדי חלקו לעצמו והמותר

שלהם ואם אין יכולים להציל הציל לעצמו אין הפרש בין יכולים להציל לאין יכולין להציל אלא ליותר מחלקו אבל לחלקו אין חילוק כלל וכאן איירי בחלקו שכן כתב ה"ז חלק מחבירו והציל לעצמו:

פרק יג

הלכה א

בעת המציאה והוזלה. כתב הרב בעל כ"מ ז"ל דדברי ה"ה ז"ל תמוהים ולא ידעתי למה כתב כן:

הלכה ג

בא בעל האבדה ונתן וכו' סימנים מובהקים וכו'. קשה למ"ש ה"ה דהבעיא היא בסימנין כגון מדת ארכו ורחבו או משקלו אבל סימן מובהק כגון נקב יש בו בצד אות פלוני בהא כולי עלמא מודו דהוי דאורייתא ואין בזה בעיא א"כ כדפשיט גמרא ממתניתין דיש לה סימנין וכן מברייתא דחמור בסימני אוכף וכן מההיא דדורשהו אם הוא רמאי וכו' אמאי לא דחו דהני סימנין הם סימנים מובהקים מן המובהקים כגון נקב יש בו בצד אות פלוני דבהא אפילו סימנין דרבנן הם דאורייתא ולא הו"ל לדחוקי בתרוצי דתריץ:

והרמאי אע"פ שיתן סימן מובהק. כתב הר"א ז"ל דאע"פ שיתן סימן מובהק מן המובהקים אין מחזירין וכתב ה"ה ז"ל דאע"ג דסימנים כאלו דאורייתא ברמאי חיישינן דמדאורייתא ילפינן לה כלומר דקרא דקאמר עד דרוש אחיך אותו משמע דצריך לדרוש לזה יותר מאחר וכיון שאחר סגי בסימן מובהק מן המובהקים מדאורייתא להא ודאי לא סגי בהכי וכן משמע במשנה דמהאי קרא נפקא לן דסימן אינו מועיל ברמאי. וקשה לזה דאמרינן בגמרא למפשט בעיין דסימנים דאורייתא ת"ש והיה עמך עד דרוש אחיך אותו מאי לאו בסימנים וכו' והשתא אמאי סגי בסימנין לרמאי כיון דלמי שאינו רמאי סגי בסימנים להא ודאי מעלינן ליה דרגא ולא סגי בהכי כפי סברתו של ה"ה אלא ודאי משמע דאי סימנים דאורייתא אפילו לרמאי מחזירין וא"כ סימנים מובהקים מן המובהקים שהם מדאורייתא ודאי דמחזירין לרמאי כפי הנראה מפשט השמועה כדכתיבנא ומתני' דקתני דסימן אינו מועיל ברמאי אסמכתא בעלמא הוא כדכתבו התוס' ז"ל. וי"ל דסובר הר"א ז"ל כתירוץ ב' שתירצו התוס' ז"ל וז"ל ועוד דבמתני' איירי בידוע שהוא רמאי לכך צריך עדים וכו' וקרא תרתי קאמר עד דרוש אחיך אותו כלומר תדרוש לאחיך בין לרמאי בין לסתם בני אדם בסימנים שהם דאורייתא ולרמאי מעלינן ליה דרגא והוי בעדים ובריתא איירי בסתם בני אדם כמ"ש התוס' ז"ל:

הלכה ח

כדי שלא יתחלף לו שני בשלישי וכו'. כלומר כשיאמר שלישי סבור השומע שהוא רגל שני ויסמוך על הרגל הבא:

וימצא זה המכריז מכריז בשביעי. במשנה אמר שם כדי שילך לביתו ג' ימים ויחזור ג' ימים ויכריז יום אחד ופירש"י ז"ל אני אבדתי ואלו סימנין ע"כ. והוצרך רש"י לפרש כן מפני דילך ג' ויחזור ג' קאי אאובד א"כ ההכרזה נמי קאי עליה דביה קא עסיק ולכך אמר דיבא ביום השביעי ויאמר אני אבדתי. אבל לפירוש רבינו ז"ל ויחזור מיותר שהוא מפרש דהכרזה זו הוי למוצא וה"ק שילך האובד וכו' ואחר כך יכריז המוצא יום ראשון שהוא יום השביעי בכדי שאז האובד כבר בא מביתו ויתן סימניו ויקח אותה:

הלכה יא

מצא כסות של צמר מנערה וכו'. מפרש רבינו ז"ל מ"ש בפרק אלו מציאות הא בדעמרא הא בדכיתנא הפך מפירוש רש"י ז"ל דעמר יפה לה הניעור ולא דכיתנא וכן פירש הרי"ף ז"ל:

נזדמנו לו אורחים וכו'. בגמ' בעי אי לצורכו ולצרכה מותר או לא ופשיט ליה מההיא דנזדמנו לו אורחים לא ישטחנה על גבי מטה וכו' בין לצורכו בין לצורכה וכו' ובודאי דהאי דפשיט דלא ידע חילוק בין דאיכא אורחים להיכא דליכא אורחים משמע דבין לצורכו ולצורכה דאיכא תרתי צורכו וצורכה אפילו הכי אסור אבל לצורכה לבד ודאי דמותר דאל"כ תקשי ליה דבפני אורחים אמאי לצורכה לבד אינו מותר אלא ודאי דיש הפרש בין אורחים להיכא דליכא אורחים אלא ודאי כדפרישית וכיון שכן קשה על רבינו ז"ל ועל הטור ז"ל שכתב גם כן בסימן רס"ז כדברי רבינו דבפני האורחים אפילו לצורכה לבד אסור הא בגמרא לא דחו שאני התם דמקלא קלילא אלא כשהוא לצורכו ולצורכה אבל לצורכה לבד מנא לן דסגי הך טעמא. ויש לפרש דודאי דטעמא דגנבי טעמא מעליא הוא ואם כן אפילו לצורכה לבד פשיטא דאסור מהך טעמא:

הלכה יב

מצא כלי עץ משתמש בהן וכו'. כתב הטור ז"ל ישתמש בהן לצורכן מעט כדי שלא ירקבו ומפקא ליה מדאמרו הכי במתני' בכלי כסף ונחשת משתמש בה לצורכו אבל לא לשוחקן שפירושו שלא ישתמש בהן זמן ארוך כדי שישחקו ורבינו ז"ל כתב לשון הברייתא:

הלכה טו

מטפל בהן י"ב חדש מיום המציאה. הטור ז"ל כתב בסימן רס"ז מיום ששוכרן ופשט הדברים מוכיח כדברי רבינו אבל מ"מ הדעת מוכיח קצת כדברי הטור ז"ל כדי שלא יתעצל ולא ישכיר אותם כיון שמונים י"ב חדש מיום המציאה אבל אם אין מונים אלא מיום שמשכירן יבקש להשכירן מיד:

פרק יד

הלכה ו

מתנה היא זו וכבר עבר על האיסורים. לשון הגמרא בפ' אלו מציאות מתנה הוא דיהיב ליה ואיסורא הוא דעבד עבד. והקשו שם בתוס' ז"ל והלא לאו דלא תגזול מקרי ניתק לעשה פ' שלוח הקן א"כ כיון דלענין גזילה לא מקרי מתנה גם השב תשיבם למה לא תקן ותירצו דלא קאי אלא על לאו דלא תוכל להתעלם שעבר שלא החזיר קודם יאוש ע"כ. ואחריהם נמשך הטור ז"ל בסי' רנ"ט. אבל רבינו ז"ל כתב וכבר עבר על האיסורים. ונ"ל טעמו מפני שאע"פ שמתקן אח"כ הלאו דלא תגזול בהשבת גזילה כדכתיב והשיב את הגזילה מ"מ כבר עבר על לא תגזול וכן האיסור של השב תשיב שהיה לו להחזיר קודם יאוש ואח"כ הוא מתקן שכל מי שעובר לאו ואח"כ קיים העשה שנתקו הכתוב לא בשביל כן מקרי שלא עבר לאו וצריך תשובה גמורה:

הלכה ח

ראה סלע או מטבע. כתב הטור ז"ל בסימן רס"ב ואפילו אבדה שהיה שוה הרבה אם היה של שותפין הרבה שאין מגיע לכל אחד שוה פרוטה אינו חייב להחזירה בד"א שידוע שהן שותפין בה אבל בסתר שראה חפץ שנפל משלשה וכו' חייב להחזירה דשמא הם שותפים בו ואחד מהם מחל חלקו לחבירו וכו'. ולשונו קשה במ"ש בד"א בידוע שהם שותפין וכו' שאם אין ידוע אם מחלו אהדדי או לא אפילו הם שותפים ליהוי חייב להחזיר משום דילמא מחלו אהדדי ומכ"ש ראוי לומר כן היכא שידוע שהם שותפים מהיכא דלא ידענא אם הם שותפים דכיון דהיכא דלא ידענא אם הם שותפים אמרינן אימור שותפים נינהו ומחלו אהדדי כ"ש היכא שידענא שהם שותפים דחיישינן דילמא מחלו אהדדי ואם ידע דלא מחלו זה לזה אפילו בחלוקה אחרת כתב שאם אח"כ נודע שלא מחל אחד לחבירו הרי היא שלו וא"כ מהו זה שתלה הדבר בין ידוע שהם שותפים לאין ידוע שהם שותפים:

הלכה י

שלי היא וחדשה היא של מדינה פלונית היא וכו'. שם המוצא סלע בשוק ומצאו חבירו ואמר לו שלי היא חדשה היא נירונית היא ושל מלך פלוני היא ופירש"י ז"ל נירונית נירון קיסר כתוב עליה ורבינו גורס של מדינה פלונית היא וכו':

הלכה יב

המוצא כלי חרש וכו'. בפ' אלו מציאות רשב"א אומר כל כלי אנפריא אינו חייב להכריז ובגמרא אמרו מודה רשב"א בכלים חדשים ששבעתן העין שחייב להכריז וכו' וכתבו התוס' ז"ל מדקאמר ומודה משמע דלרבנן אפילו לא שבעתן העין חייב להכריז וכן מצינו ברבה בב"ח דאמר בפ"ק אי טביעות עינא אית לי בגווה וכו' וגט לא שבעתו עין דלא משהי איניש גיטא בידיה. וקשה דלא מצינו שאמרו זה רבנן בפירוש. וי"ל דמדנקט במתני' כריכות וכו' ואלו דברים אין דרכן להיות בהן טביעות עין משמע דדברים שדרכן להיות בהן טביעות עין חייב להכריז אפילו לא שבעתן עין אי מצאן במקום דשכיחי רבנן ע"כ. וכיון דרבנן פליגי על רשב"א יש לתמוה על רבינו ז"ל ושאר הפוסקים למה לא פסקו כרבנן לגבי רשב"א והיה להם לומר דכלים שדרכם להיות בהם טביעות עין מחזירים לת"ח אע"פ שלא שבעתן עין ומה גם דההיא בגט דרבה בב"ח משמע כרבנן. וי"ל דכיון דמפרשי אמוראי מלתיה דרשב"א משמע להו לפוסקים דהלכתא כוותיה וההיא דגט אפשר דהוה ליה טביעות עין גדול דהוי כמו שבעתו עין או ששהה הגט בידו עד שהורגל בטביעות עין. ומפשט דברי רבינו ז"ל נראה דלא ס"ל כדברי התוס' שכתבתי וכן הטור ז"ל דאיירי שמצא במקום שתלמידי חכמים מצויים וכבר נתן הרב בעל כ"מ טעם לרבינו ז"ל:

הלכה יג

כדי שלא ישאלוהו שאלות בענין נדה. כלומר כדי שלא יתבייש אם לא ידע להשיב:

פרק טו

הלכה ד

ואם חשש שמא יהרגנה וכו'. בגמ' אמרו דאין הורגין אלא א"כ מתרין לבעליה ואין זקוק לה מפני שאם לא התרו בבעלים לא יהרגו ואם התרו בו ולא שמרה מאבד עצמו לדעת הוא וא"כ אינו חייב להתעסק להציל מי שמאבד עצמו לדעת וכתבו הטור ז"ל בח"מ סי' רס"א ורבינו ז"ל סמך על מ"ש לעיל בפי"א המאבד עצמו לדעת אין נזקקין לו:

הלכה ה

מצא פרה ברה"ר אם עומדת ברה"ר חייב להחזיר היתה רועה בעשבים או שהיתה ברפת וכו'. בגמרא איכא תרי לישני דר' יצחק לישנא קמא ברפת אינו חייב תוך לתחום אבל חוץ לתחום חייב וברה"ר אפי' תוך לתחום חייב. ובלישנא בתרא ברפת אינו חייב אפילו חוץ לתחום וברה"ר חוץ לתחום חייב אבל תוך לתחום אפילו ברה"ר פטור. והרא"ש ז"ל בפסקיו בסימן רס"א והטור פסקו כלישנא קמא ואע"ג דלעולם נקטינן כלישנא בתרא מ"מ נקטינן לחומרא בשל תורה וחייב להשיב מקרא דהשב תשיבם אבל ה"ה ז"ל נראה דפסק כלשון אחרון והרב"י ז"ל שם תמה על רבינו ז"ל ועל הר"י ז"ל למה לא הזכירו כלל לא לשון ראשון ולא אחרון. ויש נוסחא מפורשת בדברי רבינו ז"ל שכתב שם מצא פרה ברה"ר אם עומדת חוץ לתחום חייב להחזיר והוא כלישנא בתרא. ומסתבר לי הך נוסחא משום דלנוסחאות דידן קשה מאי אם עומדת ברה"ר דקאמר אי לאפוקי רועה לימא סתמא חייב להחזיר ומדקאמר בתר הכי היתה רועה מכלל דרישא בלא רועה אלא נוסחא דכתיבנא עיקר. וכתב רבינו ז"ל או שהיתה רועה להודיענו דאפילו עומדת חוץ לתחום צריך שיהיה נראה שהיא תועה שאם היא רועה בעשבים וכיוצא בזה אפילו חוץ לתחום אינו חייב לה וכיון למ"ש הטור בסימן רס"א בשם הרשב"א ז"ל וז"ל וכגון שניכרת שהיתה תועה ובהכי ניחא דנקט רבינו ז"ל הך חלוקה רועה בעשבים דמילתא דפשיטא היא ודאי דהא תועה בדרך אמרינן בגמרא דאיכא בה תרתי לטיבותא ופשיטא דאינו חייב בו:

הלכה ו

ומדדין בכנפיהם וכו'. כתב ה"ה ז"ל פירוש לדעת הרב אפילו מדדין לא יגע בהן וכו' הוא מפני שהוא פירש לעיל לדעת רבינו ז"ל דספק הנוח אפי' בדבר שיש בו סימן לא יטול וכיון שכן אפי' אין מדדין והוי בהו מקום סימן מ"מ אין לו ליטלם לזה אמר דהוי מכ"ש אין מדדין דליכא למימר בהו מעלמא אתו וכיון שמצאן אחורי הגדר אמרינן דהוי ודאי הנוח ופשיטא שלא יטול אלא אפי' הא דאיכא למימר מעלמא אתו ומותרים אפי' הכי לא יגע בהן:

הלכה ח

ומחרוזות של דגים וכו'. בגמ' מקשה וליהוי קשר סימן בקטרא דציידא וחתיכות של בשר ליהוי משקל סימן ותירצו במשקלי דשוין וכו' ולכך כתב רבינו ז"ל ואם יש בהן סימן כלומר דהרי נתבאר לעיל דהמשקל והקשר הוי סימן ומחרוזות וחתיכות דקאמר לעיל הוי דאין בהן סימן ממשקל וקשר:

הלכה יד

כיצד היו אחורי הכלי וכו'. איכא אוקימתא אחריתי בגמרא דהיינו רב זביד דאמר ל"ק הא בכובא וכיתנא וכו' וכתבה הטור ז"ל בסי' רס"ב ואיפליגו רש"י והתוספות ז"ל בפירושא דלרש"י ז"ל בכובא וכיתנא בכל ענין הם של מוצאן ולר"י ז"ל בכל ענין הם של הנותן סימן בכלים. ויש לתמוה על רבינו ז"ל למה לא כתבה ואפשר שהוא מפרש כפירוש התוספות ז"ל דכיתנא לא איקרי פירי ואפשר שאפילו נפל הכל מהכלי הכל הוא של בעל הכלי וכאן לא איירי אלא בפירות ולכך לא כתבו אלא סתם הדין בפירות ולא פירש דכיתנא אינו בכלל אלא שעדיין קשה למה לא פירש הדין בכיתנא מהו:

הלכה טו

שהתאנה וכיוצא בה עם נפילתה נמאסת כו'. קשה קצת דלא אמרו כן בגמ' אלא לתרץ לרבא דלית הלכתא כוותיה וכן אמרו שם בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידיע דנתרא אלא סיפא לרבא קשיא וכו' אמר רבי אבהו שאני זית וכו' אי הכי תאנה נמי ותירצו תאנה עם נפילתה נמאסת ומשמע דלאביי לא איצטריך הא. וכן יש לדקדק כגון זה על רש"י ז"ל שפירש שם תאנה עם נפילתה נמאסת הילכך כיון דידיע דנתרא מעיקרא מייאש משום מאיסותא דמכי נפלה לא חשיבא עליה ומפקר לה דכיון דמתרץ לרבא למה אמר כיון דמעיקרא וכו' דזה אינו אלא לאביי דאית ליה דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש:

סליקו להו הלכות גזלה ואבדה בס"ד